کۆمەڵە چیرۆک

پیرە پەپوولەکانی ئێواران

شێرزاد حەسەن

چاپی یەکەم

(2004)

ناوی کتێب: پیرە پەپوولەکانی ئێواران

نووسینی: شێرزاد حەسەن

بابەت: کۆمەڵە چیرۆك

پیتچنین: کەمال عەبدولهادی

تابلۆی بەرگی پێشەوە: قادر میرخان

چاپی: یەکەم

تیراژ: (2000)

ساڵ: (2004)

چاپ: چاپەمەنیو ئۆفسێتی تیشك

لەسەر ئەرکی: نووسەرو ئۆفسێتی تیشك

ژمارەی سپاردن: (248)ی وەزارەتی رۆشنبیری ساڵی (2004)ی دراوەتێ

پیره پەپوولەکانی ئێواران

منم پاكترين خۆڵڕێژی شارەكەت، من نەك هەر خۆم.. بگرە باوكيشم پتر لە سی ساڵ زبڵڕێژی ئەم شارە بوو، ئەوەيان ميراتەو بە تايەفە بۆ من ماوەتەوە، گوايە ئەو وەختەی باپيرەم لەگەڵ براكانی بەشەڕ دێو ميلی تفەنگ لێكدی رادەكێشن، دۆڕاوو بێبەش لە ميرات لە دەستيان رادەكا، گوند جێدێڵێ و ساڵ ناسووڕێتەوەو دەبێ بە يەكەمين خۆڵڕێژی شار، خۆ دايكيشم بە دەم هەڵمژينی دووكەڵی جگەرەوە تۆزقاڵێ لە سۆتەكی جگەرە عەرەبييەكانی بە خەسار نەدەدا، شاژنانە جگەرەكەی بادەداو بە سەری پەنجەی شايەتمانە گەمەی بە گڕەكە دەكردو لێكدا لێكدا دەيكوتاو دواجار لێدەگەڕا تا لوولەی سۆتەكەكە درێژ دەبۆوە، بەر لەوەی بشكێ و بە خەسار بڕوات سۆتەكەكەی دادەتەكاندە سەر لەپی چەپی و بە يەك جووڵەی شيرين و ژنانە هەڵيدەدايە ناو زاری، وەختێ جگەرەی لێدەبڕا شەڕی بە ئێمە دەفرۆشت و چنگی دەگرتە خۆڵەكەی بەردەمی و دەيخوارد، من خۆم ديومە كە هەندێ جار بە دزييەوە گڵەسەری دەخوارد، بنەماڵەكەمان لەگەڵ خۆڵدا لە زەمانێكی زووەوە سەروسەودای گەرمی هەيە، ئەو دايكە خۆڵخۆرەم سەد جاران سوێندی بۆ دەخواردين كە تەنها لە شەوی بووكێنيدا لەگەڵ باوكماندا خەوتووە، ئيدی دوای ئەو شەوە چيتر بێزی نەهاتووە لە تەكيدا بنوێ، چونكە هەميشە بۆنی گووفەك و سەرەنوێڵكی لێهاتووە، منيش بە بەرچاوی خوشك و برا شەرمنەكانمەوە بە لاقرتێوە پێم دەگوت:

(**دایکە گیان.. سوعبەتی وا قورس مەکە.. گەر وایە چۆن چۆنی ئەم دوانزە منالەت بووە؟**).

چاوە پڕو پووشاوییەکانی زەق دەکردنەوەو دەیوت:

(**پەحا کە بێ ئەدەبی**). کە هێور دەبۆوە.. دەیوت:

(**بە وەڵڵاهی خۆیشم نازانم کوڕەکەم.. ئەو باوکەی ئێوە غەزەبی خودایە.. خۆ رەنگ نەبوو سەیرم کا.. هەر بە چاو.. ئەرێ وەڵڵا.. هەر بە چاو ئاوسی دەکردم.. هەر بە هەناسە.. ئەرێ بە خودای..!**).

پیشەی خۆڵڕێژی میراتەو بۆ من ماوەتەوە، هەر لەبەر ئەوەشە کە تا هەنووکە من تەنیاو رەبەنم، حەیفم ناچێ کە تاوەکو ئێستا کەس بێزی نەهاتووە کچەکەی یان خوشکەکەی خۆیم دەقبێڵ بکا.. دوا کچ کە حەزو دڵخوازم بوو، بە جێیهێشتم.. لە نامەیەکی زۆر بێ سەروبەردا بۆی نووسیبووم کە خۆی نا.. بەڵام تایەفەکەیان شەرمیان لێدێ کچ بدەن بە کوڕێك باوکی بە (گووڕێژ) ناسراوە، نووسیبووی:

(**با باوکت واز لەم گەندو گووە بێنێ**).

یەکجار زاتم کردو پێم وت:

(**باوکە تۆ هیچ کارو کەسپێکی دیکە نازانی؟**).

کەللەیی بوو.. هاواری کرد:

(**نەخێر ئەفەندی.. دەبێ ئەم شارە پیس و پۆخڵەی تۆ، زۆر شانازی بە منەوە بکات.. من باش دەزانم کە پێم دەڵێن "عەولا گووڕێژ".. بەڵام گەر من نەبم هەر گەندو گوو ئەم شارە دەخوات.. هەر مێش و مەگەز چاوانیان کوێر دەکات.. ئەوان بەر لەوەی بێز لە من بکەنەوە.. با بێز لە پاشەرۆکی خۆیان بکەنەوە**).

هەر لە سەرەتاییەوە تا زانكۆ من جێ مەزاقی هاوڕێكانم بووم، پێڕابواردنی هەمیشە.. من تا ماوم شەرمو تێكشكانی ئەو ساتانەم بیر ناچێ كە مامۆستا دەیپرسی:

(**باوكتان چ كارەیە؟**).

هاوپۆلەكانم یەكە یەكە دلێرانە هەڵدەستانەوە:

(**بەقاڵ.. پزیشك.. عەتار.. ئەفسەر.. ئەندازیار.. پۆلیس.. بازرگان.. زەڕەنگەر**).

منیش بە شەرمەوە.. شەرم لە قریوەو گاڵتەپێكردنی هاوەڵەكانم.. بە زمانگیرانو لاڵەپتەیی خۆمەوە دەموت:

(**زبڵڕێژ.. مامۆستا..!**).

ئێوارەیەكی درەنگ.. وەختێ دایكو خوشكەكانم بۆ شەشەمین جار لە خوازبێنیی كچێك بۆ من بە دڵشكاویو هەناسەساردی گەڕابوونەوە.. من لە داخاناو هەر بە درۆ خۆم بە خوێندنەوەی رۆمانێكەوە سەرقاڵ كردبوو.. باوكم یەكە یەكە لە هەموومان راما.. وەك ئەوەی بمانژمێرێ.. كتوپڕ هاواری كردو پڕ بە ژوورەكە نەڕاندی:

(**كێتان مردووە؟ چی بووە؟ بۆ ئاواهی دۆش داماون؟**).

پاشان رووی كردە منو وتی:

(**سبەینێ كە هاتمەوە تەنەكەی زبڵی ئەو ماڵە دەخەمە سەرشانمو بۆتانی دێنمەوە، ئەو ماڵە شەریفەی كچەكەی خۆیان نەداوە بە جەنابت.. سەر هەڵبڕە ئەفەندی.. كە تەنەكەی خۆڵەكەم هێناو لە حەوشەكەدا هەڵمرشت.. ئەوسا پێتان دەڵێم: ئەو ماڵە مەیموونی تێدایە نەك ئینسان**).

ئیدی لەو رۆژەوە ئەو پیاوە زبڵڕێژە فێری کردم کە چۆن بە هەڵڕشتنی زەرفی پڕ زبڵو تەنەکەی خۆڵی فڕێدراو لە بەر ماڵەکان، شارەکەی خۆم بناسم.

زوو زوو پێی دەوتم:

(**کوڕەکەم بەس سەرت بەسەر ئەم کتێبە زەردانەدا شۆڕکەوە.. گەر دەتەوێ لە خولقو ئەتواری خەڵکی تێبگەی.. وەرە وەك من سەیری تەنەکەی زبڵو زاریان بکە.. سەیری پاشەرۆكو گەندو گوویان.. کوڕی خۆم.. فێربە.. دونیا زبڵخانەیەکی زۆر گەورەیە.. گەر گەرەکتە لێی حاڵی بیت.. بڕۆ ناوىو لووتت مەگرە..**).

من بە ئەمەکترین کوڕی باوکی خۆمم، چونکە تا هەنووکەش وازم لە حیکمەتەکانی ئەو نەهێناوە، بوومەتە میراتگری، هەموو دەمەو ئێوارەیەکی درەنگ.. درەنگتر لەوەی کەس بمبینێ، پاش چۆلبوونی ئەو راستەشەقامەی شار دەکا بە دوو کەرتەوە، وەختێ تاریکی لە رۆژهەڵاتەوە بە دزییەوە دێو راوەدووی رۆناهی دەنێ و لە دەم کەلی رۆژئاواوە بەزۆر ئاودیوی دەکا.. من بە تەنیا پیاسەیەك دەکەم، راستو چەپ دەڕوانم.. کە تاك تاکە مەردووم رێ دەکەنو بە پەلەن بگەنەوە ماڵێ، ئیدی من ئەوە بە هەل دەزانمو لە تاریکی میهرەبانتر دەبم بۆ پاککردنەوەی سەر هەردوو شۆستەی ئەمبەرو ئەوبەری شەقام.. دەنووشتێمەوەو چی رازونیازی کەوتوو هەیە هەڵیاندەگرمەوە، رازونیازی جێماو لە کوڕانو کچانی شار.. لەو تاکە شەقامەی کە ئێواران ماندووانە پیاسەی تیا دەکەن.. بەڵێ.. ئەو وەختەی رۆناهی خۆی لە تاریکی مارە دەکاو.. بە ماچێکی زۆر بە پەلە دڵخۆشی دەکاو جێی

دەهێڵێ، وەك عەبایەکی زۆر گەورە رازی ئاشکراو نهێنیی شاراوە لە خۆیەوە وەردەپێچێ: من ئاواهی خۆ نەوی دەکەمو خەونو خەیاڵو ختوورەکان لەسەر شۆستە هەڵدەگرمەوە، ئەوەن خۆ نەوی دەکەم تا بڕبڕەی پشتم دەبێ بە دوو کەرتەوە، بەڵێ.. منم نهێنی نەدرکێنو هەڵگری رازە کوژراوەکان، شار چۆل دەبێو جێ دەمێنین: منو شەقامی فەرامۆشکراو لەپاش شەقاوە شەکەتەکان، شەقام بە شەقام تەی دەکەم.. هەر هەموو جادەو لاکۆڵانەکان.. ئەو شەقامانەی دیکەش کە کوڕانو کچانی هەناسەساردو حەسرەتکێشو شەرمنی شارەکەم هەموو ئێوارەیەك پیاسەی تیا دەکەن.. هەموو ئێوارەیەك بە یارمەتیی هەزاران دارشەقو یان سواری عەرەبانەی ئیفلیجان دەبنو هیلاك هیلاك.. بگرە هیلاکتر لە هیلاکی ئا بێرەدا دێنو تێدەپەڕن.. هەر هەموو نائومێدانە دەچنەوە ماڵێو تف لە بەختی کەچی خۆیان دەکەنو دەڵێن: چ بێهوودەیە خۆڕازاندنەوە لە بەردەمی ئاوێنە درۆزنو ژەنگاوییەکان.. منی رەبەنەماڵ بەجێ دێڵن بۆ خەمانو پاککردنەوەی جادەی پڕبوو لە هەزاران حەژمەتی شینو مۆر.. هەڵمژینی عەتری زۆر بێناز جێماو لە هەوادا، هەموو ئێوارەیەك جەرگم رەش دەکەن، وەختێ دەیانبینم، کە دەڵێی هەر هەنووکە لە هەرای شەڕێکی خوێناویو بە برینداریو نیوەمردوو بە کۆڵێ بەزینو دۆڕانەوە" شکەستە دڵو شکەستە باڵ، سەوداسەرو وێرانە حاڵ دەچنەوە ماڵێ، دیسانەوە هەر منم دەنووشتێمەوەو شووشەکانی بەر باخەڵم دەردێنمو پڕی دەکەم لە فرمێسکی پەنهان، لە رۆندکی رەشی رژاوی چاو رەشەکان، شووشەیەك بۆ

ئەسرینی کچە پاکیزو شەرمنەکان، دوو شووشە بۆ ئەشکی بێهوودە تکاوی قەیرەکچەکان.. فریا ناکەوم.. گیرفانەکانم پڕ دەکەم لە ئاخی گەرمو هەناسەی ساردی کوڕەکان، لە گوێما دەزرنگێتەوە تەقەتەقی ئەو هەزارەها دارشەقانەی کە هەر تاوێك لەمەوبەر کوڕە لاوو کچە جحێڵەکانی بەم جادەیەدا پەڕاندەوە، لەمبەر بۆ ئەوبەر، تەقەتەقی دارشەقەکان هەراسانو بێ حاڵم دەکا، ساتمەکردنم لە فرمێسكو ئاخو داخو هەناسەی هەڵوەریو سەرشێتم دەکا.. بەڵام ئەوە منم پاکترینو بەئەمەکترین خۆڵڕێژی شارەکەت.. ئەو وەختەی دە تنۆکە فرمێسك هەڵدەگرمەوەو دەیتکێنمە نێو شووشەکەم.. پێم دەڵێن:

(ئاخ.. تۆ نەتدیتن ئەو کوڕە کاکۆڵ رەشانەی لە شەرمی شەهوەتێکی شێت.. لە خەمی چ دەردو ژانێك وا بەکوڵ لە ژێر لێوەوە.. پڕبەدڵ دەگریانو.. لەتاو حەزێکی تەقەتکراو دەنێو پەرەی رۆحدا وەك ئازیزمردە بەدڵ دەگریان).

فرمێسکە سوێرو بە خوێن سووربووەکان تام دەکەم.. پاشان بە رۆندکە درشتو ئەسرینە لێڵو لەرزیوەکانی سەرپەنجەکانم دەڵێم.. دەست دەخەمە سەر سەری ئاخو هەناسەو حەسرەتەکان نەبا لە گیرفانمەوە هەڵبوەرێن.. پێیان دەڵێم: نا.. من خۆڵڕێژێکی زۆر زۆڵم.. کوڕی کابرایەکی حاڵزانم.. چۆن نایانبینم؟ ئەو وەختەی زەلیلانەو بە زەبوونی بە هەزاران چاوی پڕ لە نیگا تێکشکاوەکانەوە.. ملکەچو شەرمنانە لە پێو پووزی کچە عازەبو نەباڵقەکان رادەمێنن.. ئاخ.. من تا ماوم ئاسوودە ناژیم.. ئاخر من نیگای لەعنەتیم دیواربڕەو ئەودیو دەبینم.. من لەودیو

پێستی تەنکی کچە ئەسمەرو سپیکەلانەو کاڵفامەکان.. کچانی جوانتر لە جوانیی پەیکەری ئێسقان و قەفەزی سینەو یەکەیەکەی دەندەو پەراسووەکان دەبینم.. من دوو چاڵی تاریکی سەر کەللەسەرەکان دەبینم کە بوونەتە زیندانی خەونەکان، دەڕۆم و هەزارەها نیگای لە شەرمان هەڵوەریو وەك وردە ئەستێرە دەدرەوشێنەوەو هاوارم بۆ دەکەن کە تا زووە فریایان کەوم و نەهێڵم هەڵیانبلووشێ قورگی کراوەی زێرابەکان، دەکەومە نێو ئاوەڕۆی قوڕاوی و چەند نیگایەك روونتر لە ئاونگ و لە خوناو هەڵدەگرمەوە، تاریکەو کەس نامبینێ کە بۆ چرپەو ئەو هەموو فسکەفسکە دەنووشتێمەوە، وەك خاوێنترین.. بە شەرەفترین زبڵڕێژی شارەکەم گەسکێك لەو سەدەها چرپەیە دەدەم، ئەو چرپانەی لەبار چوون بەر لەوەی لە دەم و زار بکەونە خوار، ئەو هەموو پرشنگ و ورشەورشی چاوانە کە چۆڕ چۆڕ شەرمی هەوەس و شیرین شەهوەتیان لێدەتکێ، بە پەلەو شێتانە خۆ نەوی دەکەم بۆ هەزاران روانینی لەپڕ داڕماو.. دزە نیگای لەم و لەو جێماو.. هاوارە هەوکردووەکانی نێو قوڕگێکی تاساو.. کسپەی حەزێك ناو هەناو داڕزێنێ و ببێ بە لیماو، رازێك رەنگپەڕیوتر لەو پەرییە شەرمنەی بە پەلە هاتبێتە ژوانی ئینسان.. چی لەو هەموو هەناسە هەڵوەریوانە بکەم؟ خودا هاوار.. ئاخر شووشەکان پڕ بوون لە فرمێسك، لە خەمی بێهوودە تکان و گیرخواردن دەنێو بوتڵە تەنگەبەرەکان کەف دەکەن و جارێکی دیکە لێم دەڕژێن.. شەرمم بە خۆم دێ.. ئاخر کە من پاکترین خۆڵڕێژی شار بم.. چۆن پێ لەو هەموو خەندە خوێناوی و قریوە قوڕاوییانە بنێم؟ بە

نەفرەت بێ تاریکی.. شەو نەبووایە چۆن ساتمەم لەو هەموو فسکەفسکە رژاوانەی ژێر پەڕەی دڵ دەکرد؟ من کەی فریا دەکەوم؟ هەموو شەوێك هەزاران ماچی مردوو کە نەگەیشتن بە دەمی دڵخوازو دڵدار.. هەڵدەگرمەوەو هەزارانیش جێدەهێڵم تا لە شەوگارێکی تر خودا بۆ خۆی هەڵیانکێشێ.. خەفەت خان بووم.. ئیدی خۆم و ژوورەکەم داگیر کراین: ئەوەندەی ئێواران بە بارێك خەون و خولیا و ختوورە و خەیاڵ و خەمی کوژراوەوە بچمەوە ماڵێ.. نهێنی و رازو نیازی ئەو دڵانە هەڵدەگرمەوە کە بەسەر تەڵەو فاقەوە مردن.. وای لەو هەموو فڕوفێڵ و فریوانە.. ئاخ لە دەست ئەو هەموو بەندو باوە.. خۆ ماڵەکەم بۆتە عەمباری عاتیفەی عەمبارەپۆ.. بەدەم رێوە تا ماڵەوە هەڵدەمژم: هەوای پڕ لە عەتری ئەو شۆخانەی بێهوودەو مایەپووچ بۆن لە خۆ دەدەن.. شەوانە دەبمە شانەشینی ئەو هەموو خەون و خەیاڵ و ختوورەیە.. ئەو هەموو ئاەو هەناسەو هاوارە.. رازو نیازە.. ئەو هەموو کسپەی دڵە.. ناچار.. دەبێ بەزۆر جێی خۆم بکەمەوە.. حەز ناکەم خەون و خەیاڵەکان لەژێرما بتلیسێنەوە.. یا لەقە لە شووشەیەکی پڕ لە فرمێسك بدەم و ژوورەکەم پڕبێ لە گریان.. دەترسێم بە هەڵە پێ لە ئاخێك بنێم و ژوورەکەم جێبێڵێ و بەو نیوەشەوە سەرگەردان بێ.. چ ئەستەمە رازێکی نیوەمردوو بە دەستمەوە کەلەلا پەلەواژ بێتەوە.. تەنها بەوە ئاسوودەم باوکم دێتە خەونم و هەندێ شەو دڵنیام دەکاتەوەو دەڵێ:

(**ئافەرین رۆڵەکەم.. من تەواو.. وەجاغکوێر نیم..!**).

تەنها منم لە خەمی ئەوەدام پاش پیاسەی ئێوارانی کوڕو

کچەکان.. جحێلانی چنگو دەم پڕ لە پەپوولەی مردوو.. شاجوانانی دڵ ژەنگگرتوو.. بە پەلە هەر دوای ئاوابوونی خۆیان دارشەقەکانیان کۆ بکەمەوە.. چەند ئێوارەیەکە.. یان من خەیاڵم خەراپ بووە.. یان ئەو کەڵبەو ددانە کەوتووانەی هەڵیاندەگرمەوە راستینو کەڵبەی ئەو کورە لاوانەیە کە لە بەرچاوانم دەبن بە پڵنگی پیرو راوەدووی ئەو کچانە دەنێن کە بوونەتە پیرە پەپوولە.. وای لە گەمەی بێزەوەرو بێ مانای راوڕاوێنی پیرە پڵنگەکانو هەڵفڕینی زۆر ماندووانەی پیرە پەپوولەکان.. ئەوەندە پیر کە ئیدی نەتوانن بە باڵەفڕە خۆ لە دەمی پیرە پڵنگەکان دوور بخەنەوە.. باڵە زۆر ناسکەکانیان لە رەگەوە دەقرتێنو پیرە پەپوولەکان نەرمە نەرمە دەکەونە سەر لە پی باو دێنە خوارێ.. کە دەکەونە سەر سەروگوێلاکی پیرە پڵنگەکان دەسڵەمێنەوەو زۆر بە عەزرەتەوە پیرە پڵنگەکان دەم دەکەنەوە تا قە پیان لێبگرن.. ناتوانن.. ئەوەندە پیرن کە دەم دەکەنەوەو بە یەکیدا دەدەن تێکڕا هەر هەموو کەڵبەکانیان هەڵدەوەرێن.. هەر پیرە پەپوولەی مردووەو دەکەوێتە بەردەمی پیرە پڵنگی پەلوپۆ شکاو.. ناچار.. شێتانەو بە باوەش پەپوولەی مردوو خڕ دەکەمەوە.. لە تەك هەزارەها باڵی هەڵوەریو.. کەڵبەی دارزیو.. گۆلم گۆلم فرمێسكو رۆندکی رژاو بە هەردوو دەست کۆ دەکەمەوە!.

تا بەرەبەیان ئەو هەموو ئاخو ئۆفو.. ئەو هەموو حەزە حەرامانە پاك دەماڵم.. تا کەس پێنەزانێ هەر هەمووی لە دڵما دەشارمەوە.. هەر فرمێسكو خەندەیەك.. هەر ئاخو هەناسەیەك.. هەر فسکەو سرتەیەك چیرۆکێکم بۆ دەگێڕێتەوە.. ژوورەکەم پڕاوپڕ دەبێ لە ئاخو داخ.. لە حەسرەتو حەژمەت.. لە کەڵبەی

پوواوەی پڵنگەکان‌و باڵی رزیوی پەپوولەکان.. ئەو رازو نیازانە وەك مێروولە بەسەر دارو دیوارو رەفەی کتێبەکانما هەڵدەگەڕێن، ناو چەکمەجەو چاوەی دۆڵاب‌و کانتۆرەکان.. وای لێهاتووە لە پەنجەرەوە بڕژێنە دەرێ‌و بکەونە کەلاوەکەی تەنیشتمان.. وەلێ جارێکی تر بەسەر دیواردا هەڵبگەڕێنەوە.. منیش جارێکی تر جگەرسۆزانە دەیانخەمەوە نێو دڵەکەم.. تەقەتیان دەکەم.. بەڵێ.. منم نهێنیی هەڵگری هەمووتان.. قەت نایگێڕمەوە بۆ کەس خەونەکانتان.. وای لەو دڵەی من: چ وڵاتێکی بە شەرم کوژراوی.. بە خەمخواردووی عاشقە نائومێدەکانە.. چ گەنجینەیەکی.. نا.. چ گووفەکێکی فرمێسکی رەش‌و.. نیگای کوژراوو.. ماچی مردوو.. چ عەمبارێکی گەورەی دارشەقەکانە.. دارشەقە جێماوەکانی پاش پیاسەی پیرە پڵنگ‌و پیرە پەپوولەکانی ئێواران..!

کۆتایی

(1997)